

"Istarska Riječ"

Izgazi svakog četvrtca mjeseca.
Svatoski dnevnog četvrtstva donas
Istarski prijatelj. "Mladi Istrian".
Preprata za Iznenadno iznajmu
15-- 100 na godinu, a za
izmenstvo 20-- lira. Ured
ništvo i uprava ista: Tito
(Trieste) - Via S. Francesco
d'Assisi 20b. Telefon: 115-116.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglas stoji 6 lira

za svaki centimetar visine u
širini jednoga stupca. Za vis
kratno izvršenje daje se zupna
popust prema p. godobi. Plaća
se i užinaju u Trstu. Dopisi
se žalju uredništvu a novac
upravi. Nefunkcija na se pismu
ne primaju, a ukupisi se ne
vracaju ni u kojem slučaju.

Krivi računi.

VARAMO LI SE?

Na pravi put!

Mussolini nemal dačke na ježek. Za ono
sto su drugi talijanski ministri njegevi
predstavnici trebali stvoriti mutne i uvjež
ene i savijene riječi. Mussolini ihu sašao
nednu, a ta je obično kruta i mala. Da je
prije njega koji dragi ministrovi pod jelin
istru. Gorion i Trst, kako je to u nedavno
gradio, on bi zacijselo bio fumčan na dug
i na stroku, kako je to potrebito s razloga
svih onih, pa onih trećih, edukativnih, poč
tačko dalje. Čitava bi rječka riva i protakla
iz lutarnice onoga dočnoga činjenica
čime prava, ona glavna riječ osi. Bi li i ne
više ovisi o nečemu drugom, a to da bi hinc
i moral da sebi lomljeni glav
kreveni smisao ministrstvo p
Kod Mussolinija nije tako,
treba nista da se traži. On i
to misli, to on puča ljudi
nakon golo i surovo. A to je
Tako je on prigodno podi
slik pokrajina kazao otvoreno
samo za te, da se dogo
drajna, što prije potrebito
to se onako čisto i listro
pak mudra i misao, koja ga
da se pakazati buduću
Mussolini je tvoren
otvarne ljude. Mi smo et
sak nasa ministar sluge
čemo jednako biti otvoren
čemo imati, sebitno mučiti
ča ona njegova misao nije
čela.

Gorovčić o tej Mussoliniji voj namjeri
čršćanska je "Edinstvo" napis
i kada bi nam odm
ske skole, sve
arke, kad bi nam na
tej jeziku, jednom riječu,
i da bi poduzeli
ve moguće i nemoguće,
na nam taj naš
jezik učupajući iz naših straca, ostalo bi
nam još nema ogrijši,
ko kojega bi se
časnice i unapred riječi
časnicu. Ali ja
čem još i dalje, pa velim
Kad bi nam
ognjene razmetnili, mi bi još uvijek bili
jak, jer bismo je uvek sebi nosili vatru,
koja se utrijeti ne da je
ču staru slaven
sku vatru.

Jest, gospodo Latinu, možete, da nas
i jače prilinete, vi možete, da nas posveme
ušutkate — naplošitko vlast je u vašim
rukama — vi možete, či ti, što hoćeš, ali
ječino ne ceće moći da se riječite; vi ne ceće
moći da sprječite, da uči, u lugu ili gdje
god pokraj mora, kadič i odječne kakve
mala, napola zaboravljena i pjemica i da ta
sitna nota u jedan mal i razbudi ono, što
biste vi htjeli da zanaju i uspavate.

Nema danas čovjeka i dijeteta u Jukšoj
Krajini, koji ne zna da i ga Mussolini
čita potaljani. Čim nas uvijek to zna, on je
već spasen. Bilo je vrijeme, da su Talijani
radili punom parom, o naše ljudi u Istri
iznarode. Naši ljudi želi su luda u ne
znanju, pa su se jed učenjali. Samo
kukavci se povijaju p svakim vjetrom
— pravi ljudi drže sve i glave visoko. Ta
kove ljudi, ponese i vješne mena i ple
merne svoga, svjet i oku stuje. Takove
ljudi postaju i visoke čine svim plenit
Talijani, koji u dusi oni pljuvaju na iz
daće, pa bilo kome i trodi prijedale.

Naša je načječe želj, da s Talijanima ži
vimo u što ljepeš kladu. Nažlost, do
toga liepješ sklada i može još da dodje. I
ne će doći, dok ga i budu Talijani gojili
učini pustu nadu, da će nas iznaroditi. Ali
dan nije daleko, kad će se pokazati, da je
to njihovo nepljenje, nastojanje bilo ja
lovo. Doći će dan, kada će i sami uvjeti
da kršteni ljudi nisu: i, koje može po volji
da dresira. Doći će dan, kad će vidjeti,
da se u današnjem napretku doba narodi ne iz
naredjuju tako tako to Mussolini nasi
sli. Kad bi htjeli, o bi se i sada mogli o
tome da osvjedeče, Šaka poslednja nasa
na istarsko Rumunje. Ime već stoljeća i
stoljeća, što mi i naš prijatelji Rumunji ži
vimo pomiješani s talijanima, pa smo još
uvijek i jedni i drugi ostali, kakovi smo

A tako će biti i buduće, pa — i da
nas pacijepaju još i nekoliko provincija,

PRED KONSTITURANJEM NARODNOG VJEĆA ZA JUGO-SLOVENE U ITALIJU
Nase tri političke organizacije: istarska, tr
ščanska i gorička pozvali su određene ličnosti
da sastave Narodno Vijeće za Slavene i Italiju. Pozvani zastupnici naših pokrajinskih
političkih organizacija sastali su se 11. januara
u Gorici te položili pre temelje toj nove
težko očekivanoj narodnoj instituciji. Potan
kosti o sastavu i zadatku Narodnog Vijeća
objavili će se u kratkom vremenu.

Ministar je predsjednik Mussolini pred
ložio ministarskom vijeću projekt, po komu
se imo osnovati dobrovojna obrana na
dne sigurnosti. Ministarsko vijeće je
potvrdilo taj projekt i evlastno ministar
ček predsjednika, da ga izvjetovati. Mu
sotinu već radi putom parom na tom ozivo
tvorenju.

Obrana narodne sigurnosti ima da nad
mjesti fašističke čete i da stoji pod izrav
nom zapovjednikom glavnog vlasti. Sve ostale
vojnike formacije raznog vrsta stranačka presta
nja, djeleži, te se raspisuju čim stup
no formacija na do lu. Novitet će svih raz
nih — squadrini, koje su do sada djeležili na
svoju ruku. U obrani ne peru se biti svatko
primjeni. Projekt izričito kaže, da će biti
prihvitan samo onaj, koji prima sami nini
čarski predsjednik ili njemu podložne ob
lasti. On je i oni će suditi za svakog prije
dne. Obrana je i oni će suditi za svakog prije
se obnosti i destabilizaciju. U obzir će se uz
eti: samo one, koji stoje između 17. i 50
godišnje. Stuža će biti besplatna dok se vrši
opća obitavališta, a kada se vrši
izvan općine, onda će biti plaćena od d
zave. Obrana će biti vojnički discipliniran
a časnicke će se imenovati na predlog min
istarne putom posla i satra.

Ne možemo još da se izrazimo o prak
čenoj vrijednosti te pove formacije, dok je
ne vidimo na djelu. Sam projekt čini nam
se zgodan, jer prema duhu, koji je vodit
ministra predsjednika, da to stvari, mogu
bismos se nadati, da će obrana stupiti u po
trebi i da nis branii, da branii naša prava,
da branii našu imovinu, da branii naša ži
vote, da nas branii uporeć pred svima i sve
mu, što bi se proti nama poduzeo izva
zakona. Uverjeni smo, da su pri osnivanju
obrane pratila ministra predsjednika sam
plementi čuvstva mira u državi, pa bi s
eve strane mogli samo da pozdravimo no
ustanovo.

Druga je stvar, koja nas smučuje i nagon
na crne slatnje. U četiri posljednje godine
smo doživjeli mnogo razočaranja. Koliko je
bilo ohećanja, koja su ostala, samo obe
čanja? Ili smo lido naša polagali u razne
česbe i njihove riječi? Riječi su ostale ri
jeći, a nade su ostale nade. Mnogo gore
ješmo smo doživjeli protivno. Pouzdavali
smo se u svaku vladu, koja je bila na kor
u, pa se pouznavamo i u Mussolinijevu. Po
koravamo se zakonom i da provođemo na
rostojimo, da razbistrimo u državi, pa bi s
evo strane mogli samo da pozdravimo no
ustanovo.

Izum stampa pridonio je silno korist i
omogućio lakše širenje prosjevite. Tako
znanje i napredak rada ljudskega ne pro
pada, već ostaje kao nasljeđstvo potomci
i kasnijim pokoljenjima. Sve se čuva u
knjigama, koje se tiskaju u hiljadu primj
era. Do njih može doći svakog i okititi
se njima. Nekad nije bilo tako. I u stari
vremena bilo je velikih mudraca, ali jer se
knjige nijesu pisale, nestajalo je i mudrost
jedne se mudracima ovoga svijeta. Pis
mo je doduši bilo poznato ljudi ma, davno
prema Kristu, ali nijesu svu umi ljudi pisali.
Bilo je takvih, koji nijesu ni poznavali slo
va. No ne samo što je bilo tako u prastara
vremena, već je bilo, kako nam povijest
kaze, i u srednjem vijeku pomoći okrenutim
glava, te nijesu znale niti svoga imena pot
pisati. Nije se svako dobiti cijenjeni pro
svjetko kao danas. Ali ako se je što je pisalo
na staru vremena, slabul i nikakav korist
imao je narod od toga. Tako se je povišen
stavljal sami u jednom primjerku. Pisalo
se samo na koži. Tako su knjige bile prava
rijekost, pa ih je mogao kupiti samo
bogat. Cuvalo se u posebnim zaključnim
skrinjama, ili pak koricama pribitim na
deskama. Siromašni svijet nije mogao do
znači. Zato je i prosvjeta slabe na
predovala. — Ali kad je slavni Ivan Gut
emberg izmislio štampu, postala je pro
svjet općim dobrom. Sad je svatko mogao
doći do knjiga, koje su najednom postale
jeftine. Dionikom napretka i kulture mogao
biti svatko. Prva štampana knjiga bje
zvati Sveti Pismo.

Danas nema znanja ni umijeća, koja se
ne bašte u knjigama. Sve što je ljudski
um izmislio i čovječja ruka izradio, sve
znanje i iškustvo krije se u knjigama. Po
trebno je znati samo onih 25 slova, da
se stekrie blago u njima sakriveno. Zato i re
kosmo, da je dobra knjiga najmlini drug.
Naravno, nijesu svu ljudi pozvani da se
have knjigom, jer na svjetu ima bezbroj
vrsta rada i djelovanja, ali ipak netko mo
že netko vise, svatko mora da je prijatelj
knjige, ako hoće da bude prijatelj prosjevite
i napretka. Nemoj se ni 500 godina što će
knjige stampati, a već možemo reći da se
sva mudrost svijeta u njima nalazi.

Imade knjiga raznog sadržaja: zabavnih
i poučnih. Imade valjanih, a i mja i nevalja
nih. No jedno je jasno: bez knjiga nikud
nismo. Ni zanatlija, ni radnik-seljak, ne
može danas bez knjiga. I našem je svijetu
da sve potrebno, da ih čita.

Naših škola, kada vidimo, imade sve to
manje. Ako se još ni knjige ne budu čitale,
bit će zlo. Istina, nije svaka knjiga podesna
za narod, već mu se moraju pružiti takove,
koje odgovaraju njemu. Samo čitanje no
vije nije dovoljno. Ali sad dolazi nešto drugo:
ako imade i ljubavi i dobre volje u na
šemu narodu za čitanje knjiga, nema — knji
gal. Zato bi dobro bilo, da se na tome pora
đi, kako bi se narodu omogućilo da dodje do
jeftinijih i potrebnijih knjiga, koje će sadrž
ati i formom odgovarati shvaćanju njego
vog paleža i pustonjeda naših domova i kul
turnih ustanova. U drugome redu oni, koji
su svoje ruke postavili na tuđu imovinu, u
trećem redu oni, koji su protegnuli ruke
bez pravoga povoda na bilo koga, a oso

za svaki centimetar visine u
širini jednoga stupca. Za vis
kratno izvršenje daje se zupna
popust prema p. godobi. Plaća
se i užinaju u Trstu. Dopisi
se žalju uredništvu a novac
upravi. Nefunkcija na se pismu
ne primaju, a ukupisi se ne
vracaju ni u kojem slučaju.

Možda jednom narodu na evropskom di
jelu naše zemaljske kružnje nije potrebna tako
jaka i čvrsta sloga, kamo istarski Jug
stvenina. Naši ljudi i silni gospodari bezob
zirno krše sve one ustanove mirovnih ugo
vora, koje se manasaju na zaštitu prava
narodnih manjina u sklopu jedne nacionalne
države. To nam najbolje dokazuju činjenice,
da se još uvijek zatvaraju naše škole, tura
naš jezik iz svih javnih uredu, crkava itd.
Pa ni sama progresta i nasišta, koja je naš
narod podnesao prigodom zadnjih četiri god
ina, nemaju primjera u nijednoj civilizova
noj državi.

Precijeljili smo dosta crnih dana, a i još
čemo ih prezivjeti. Usprkos svega toga, ne
smijemo kloniti dihom, već moramo uložiti
sve svoje silu oko tog, da ne izgubimo kao
narod da ica ove zemlje. Plamen ljubavi do
naše istarske grude, koja je bila kroz punih
deset stoljeća koljenevima naših predaka, ne
smile da se nikad ugase. Bila je velika gr
iđuča i znamna, a naprosto izdvojstvo, kad
bismo dozvolili, da nam uslijedi naše među
sobne svadbe ili linični interes kojeg po
dijen propade jugostvenski narod u Istri.
No mi smo čvrsto osvijedčeni, da do toga
ne doći. U trenutku, kad su naši protiv
nici započeli sa zastokom ofenzivom, da nas
zadnji jedinstven tračak nadje, da ćemo se od
sebe moći uspiješnije boriti za naše narodne
pravice.

Nova godina donijela je našem narodu u
tri veliki tekovini i novu otpornu
snagu time, što smo otjerali iz svoje sredine
sve neuglasnice i struje, koje su se bile u
zadnje vrijeme uvalile u naše narodne ru
dove, da nas dijele i slabje.

Narode! Nama se hoće velike ljubavi i
sljuge, ako hoćemo, da nam se opet povrati
sve ono, što smo izgubili. Pomisli si samo:
treba da kod oblasti isposluju slobodni
povratak naše proterane inteligencije (ču
telje i svećenika), ponovno uspostavljanje i
rotisanje našeg jezika, ponovno uspostavljanje i
otvaranje mnogobrojnih škola, slobodu kreta
njem itd. Sve to treba, narode, da ispo
sljujemo. Znamo, da će nam posao biti vrlo
težak i da nam vlasta nikada neće je udovo
liti svim onim zahtjevima, koje još posvimo.
No budemo li odseti svi složno nastupali kao
jedan, priborit ćemo si dosta toga, što ne
mislimo, inače nikada.

Kad je talijanska vlada razdijelila naše po
krajine, a naročito Goričku, gorički su Tal
ijani odmah izveli crne zastave, zatvorili sve
države, da kod oblasti isposluju blagdan žalosti nad
smrću mučenika grada. Zatim su isli po
gradu Gorici i demonstrirali protiv zaključka
ministarstvog savjeti u Rimu. Slični se dogo
đaji odigrali i u Poreču. No čim je Mussolini
brzojavio goričkom senatoru Bombigiju i po
rečkom načelniku, da prestane sa tim svojim
demonstracijama i komedijama, koji su stv
rjene za Italiju, kojima se vesele Slaveni
sive i sa one strane Snežnjika, jer misle da
bi mogli imati od tog koristi. Na taj Mus
solinije brzojav nastao je odmah mri i red i u
Gorici i u Poreču: svu skinuli crne zastave,
otvorili trgovine i prestali sa demonstracijama,
jer su se pobojali, da bismo imali koristi
mi Slaveni...
Talijanima nije nijehova narodna egzist
encija, ni u najmanjoj opasnosti, ali uza sve to
kad se radi o nama Slavenima, onda puštu
na stranu svoju dotadашnju razmire i stupaju
u jedinstven protiv nas. To je jedno izmedju naj
ljepih svojstava, koje posjeduje talijanski
narod i koji bi i nama moralno služiti za uzor.

Sada, kada smo ujedinjeni u jednoj stranci,
moramo jasno osudit i ožigajati svakoga,
koj bi slijao medju našim narodem bratsku
mržnju ili razdor, da nas lješi strovali u na
rodnu propast i grobnu. Disciplina i složan
rad nam je potreban danas više nego ikada
prije. Zato držimo se uvijek slike, jer u slozi
nosa spas i zalogaj bolje budućnosti!

Zima.

Kad se obrneš po debli gole grane,
Z njih jur zavđni je lišće palo.

.. Po sinokša sada ſeću crne vrane.

A sunce se je skrilo!

A kako su lipo oni mali tići svakoga.

I dia i zaneti po travi skakali

Na svakoj rožici je bila leptir

Sve je bilo živo ^

A sada takav mir!

Sad je grda, grda i mrska zima

Parc mi se, da nikad ne cušati tvr

Sada mi da resti veselja nina

Ma kad ce doći profice?

